

Menighetene i Åp 2-3

2:1-7 Efesus

- Et av de første asiatiske sentrene for keiserdyrkelsen. Domitian hadde gjort Efesus til vakt for sitt tempel.
- Paulus hadde vært i kontakt med i hvert fall Efesus og Laodikea. Vranglærere kunne ha kommet etter Paulus var der (Apg 20:29, 1 Tim 1:3, 2 Tim 4:3).

2:1

- Bilde fra 1:12-20: Jesus er midt blant menighetene, han er med dem i deres problemer og forfølgelser. Han holder lederne av menighetene (?) i sin høyre hånd for å beskytte dem.

2:2-3

- Efeserne var omringet av mysteriereligioner men hadde vært trofaste mot Jesus og holdt ut i vanskelighetene.
- Hvis Johannes skrev sitt første brev før Åpenbaringen, hadde de blitt fortalt at deres kjærlighet ville skille dem fra vranglærerne rundt dem (1 Joh 3:10, 18-19, 23-24, 4:7-8). Dette kan være hva Jesus refererer til når han sier at de "har prøvet dem som kaller seg apostler".

2:4-5

- Kjent for å oppfordre hverandre om å elske hverandre (Johannesbrevene, Ef 1:15, 5:2).
- Tradisjonen sier at på slutten av sitt liv ble Johannes båret inn i menigheten i Efesus og oppmuntret dem med ordene: "Mine barn, elsk hverandre."
- De utfordres til å beholde sin første kjærlighet. Kan være deres kjærlighet til hverandre eller deres kjærlighet til Gud.
- Hvis de hadde prøvd vranglærerne basert på kjærlighet, så kan de nå ha mistet denne kjærligheten. Konsekvensene av dette er alvorlige nok til at Jesus kommer til å ta bort menigheten hvis de ikke omvender seg.
- Settes likhetstegn mellom "gjerninger" og "kjærlighet". Viser hvor viktig det er å leve ut troen.

2:6

- Ifølge Ireneus hadde nikolaittene en livsstil lignende gnostikerne (fri til å synde). Efeserne hadde allerede avslørt gnostikerne etter 1 Joh osv. og ville evt. se likhetene med nikolaittene. Kanskje de forkynte et kompromiss med keiserkulten for å unngå forfølgelse? Men se også 2:15.

2:7

- "Seire" er et nøkkelord i Åpenbaringen. Jesus seiret (3:21, 5:5), og de kristne må seire (3:21, 12:11).
- "Seire" betyr ikke å ødelegge fiendene deres men å beholde troen til enden. Det kunne fort bety å dø.
- Jesus omdefinerte "å vinne" da han døde på korset.
- Det eneste Jesus krever er at vi seirer.

2:8-11 Smyrna

- En av de ledene byene i Asia. Kjent for å være en vakker by.

2:8

Minner dem på at han er større enn døden og oppmuntrer dem, ettersom de hadde opplevd vanskeligheter og ville lide enda mer i framtiden.

2:9 (også 3:9)

- Kanskje jøder som anga de kristne til myndighetene.
 - Andre kilder sier at Smyrna hadde en stort jødisk befolkning.
 - ‘diabolos’: en som kommer med falske anklager
- “de som kaller seg jøder men ikke er det”
 - Et svar tilbake til jødene som anga de kristne?
 - Johannes sier at sann jødedom er å tro på Jesus.
- “Satans synagoge”?
 - Jødene som anga kristne?
 - Fordi Smyrna var kjent som sentrum for Kybele-kulten?
 - Henspiller på byens keisertempel?

2:10

- Når de blir fengslet av romerne, så er det egentlig Satan som gjør det. Satan står bak det hele.
- Fengsel kunne lede til henrettelse.
- 10 dager: ikke nødvendigvis 10 bokstavelige dager, men kanskje en “fullstendig” periode.
- Mange kristne ble drept i Smyrna i de påfølgende århundrer. Her blir de bedt om ikke å frykte det, selv om de kan komme til å dø.

2:12-17 Pergamum

- En veldig hedensk by.
- Hadde templer for keiseren og Zevs (et av oldtidens sju underverk).
- Det offisielle senteret for keiserkulten i Asia.

2:13

- “Hvor Satan har sin trone” og “hvor Satan bor”:
 - Templene til keiseren og Zevs?
 - En av de første byene til å bygge et tempel for keiseren. Enda et keisertempel ble bygget der 10-20 år etter Åpenbaringen ble skrevet.
 - 2:12 for å vise sin makt over Satans trone.
- Antipas
 - Første martyr i Asia
 - Ifølge tradisjonen ble han grillet sakte i hjel i en bronsegryte (eller en gryte formet som en hul okse) under Domitians tid.
 - Ifølge tradisjonen også biskop av Pergamum.

2:14

- Bileam:
 - Fikk israelittene til å synde i ørkenen (4 Mos 31:16), og de nådde ikke fram til det lovede landet.
 - Henspiller kanskje på samme bilde som i Hebreerbrevet (det lovede land = frelsen)
- Bokstavelig seksuell umoral eller åndelig utroskap.
- Kanskje de faktisk spiste avgudskjøtt, eller det er et bilde på kompromiss med verden.
- Kobling mellom seksuell umoral og avgudskjøtt som i Apg 15 og 1 Kor 8.

2:15

- Betydningen av navn:
 - Nikolaos = "erorbre folket" (nikao + laos)
 - Nikolaitter = "erobrere av folket"
 - Bileam = "hersker av folket" (baal + am)
 - Bileam = "ødelegg folket" (bila + am, jødisk tolking basert på 4 Mos 25).
 - "Nikolas" betyr ca det samme som "Bileam".
 - Kanskje symbolsk? Ser ut til å være en parallell.
- Kanskje nikolaittene ville hjelpe menigheten til å tilpasse seg nye tider? Ved å kombinere kristendommen med kulturens religion? Ikke bare en liten tilpasning men alvorlig.

2:17

- "Den skjulte manna"
 - I 586 f. Kr. forsvant paktkisten og ble aldri funnet igjen. Den innholdt noe av mannaen (2 Mos 16:31-34, Heb 9:4) og ville bli åpenbart på Herrens dag.
 - Kristen kontekst: Nattverd? Ser fram til festmiddagen i himmelen. De som seirer vil til slutt få smake denne skjulte (usynlige) manna.
 - Åndelig manna i Joh 6.
- "Hvit sten"
 - Steiner av ulike farger ble brukt som adgangsbevis til offentlige feiringer eller forretningstilstelninger. Kristne som ikke deltok i det hedenske samfunnet ble ekskludert.
 - Jury-medlemmer brukte svarte steiner til å stemme "skyldig" og hvite for "uskyldig".
 - En svart stein var det hellige symbolet for gudinnen Kybele.
 - GT assosierer et navnebytte med et løfte (f.eks. 1 Mos 17:5, 15)
 - Navn: Oldtidens magikere hevdet at de kunne kontrollere ånder når de kunne navnene på dem.
 - Betydning: Uskyldighet, ikke assosiert med de hedenske gudene, tilgang til de himmelske feiringene, sikkerhet, et løfte "skrevet i stein".

2:18-29 Tyatira

- En liten og ubetydelig by.
- Hadde handels-"laug", med felles måltider (vanligvis ca en gang i mnd) dedikert til sine skytsguder. De som ikke deltok ville bli sosialt og økonomisk isolert.
- Stor Apollo-kult i Tyatira. Keiseren ble assosiert med Apollo og kunne ha blitt tilbedt der.

2:18 - Majestet og hellighet - tolererer ikke vranglære.

2:19 - "Gjerninger": Ansvarlig kristen oppførsel, ikke motsatt av frelse ved tro. Kjærlighet uttrykket i gjerninger.

2:20

- Dronning Jesabel:
 - Fikk Herrens profeter drept (1 Kong 18:4)
 - Ledet folket inn i avgudsdyrkelse (1 Kong 18:19)
- Trolig en metafor for vranglærerne, sammenlignes med Jesabel i GT.
- Underviser det samme som Bileam, sannsynligvis toleranse overfor samfunnets hedenske praksis.
- "Lokke" brukes ellers i Åp bare om djevelen, den falske profeten og Babylon. Det

“Jesabel” gjør er veldig alvorlig.

- “Hor” kunne bety å forlate Kristus og følge disse vranglærerne.

2:23

Han gransker nyrer (sinn) og hjerter fordi han har øyne som ild (v. 18), betyr ofte dom (Jes 66:16).

2:24

- "kjent Satans dybder": Trolig gnostisisme, som sa at for å seire over Satan måtte man gå inn i hans festning, altså erfare ondskapens dybder.

2:26-27

- Fra Sal 2, om kongen (Guds sønn).
- De troende er alle Guds sønner og vil regjere med ham.

2:28

- Morgenstjernen kan være Venus. Store personer kunne bli sammenlignet med Venus.
- Jesus er morgenstjernen i 22:16.

3:1-6 Sardis

1:3

- “Komme som en tyv”: refererer til de tidligere erobringene om natta
- “Våkne” er åndelig, å komme tilbake til Gud
- Gjenkomsten ser ut til å være som en dom, kanskje for å fjerne menigheten (som i Efesus).

1:4-5

- Ser ut til at de fleste i denne menigheten er ute og sykler.
- “Ikke skitnet til klærne sine” = lever i renhet og ikke i synd.
 - Sardis var kjent for bleking og farging av klær, så de var kanskje opptatt av farger?
 - Hvit = den “gode” fargen. Uskyldig, ren, tilgitt.
- Jesus sammenligner byens manntall med Livets bok, den som gir evig liv og gjør dem til borgere av Guds rike.
- Livets bok utenfor Åpenbaringen: Sal 69:29, Fil 4:3 (“bok” i Sal 139:16, Dan 12:1, Luk 10:20, Heb 12:23).

3:7-13 Filadelfia

- Navnet betyr “broderkjærighet”.
- Liten men med politisk styrke. Ble også truffet av jordskjelvet.
- Dionysius ble tilbudt her, og de hadde også templer for Artemis, Helios, Zevs og Afrodite.

3:7-8

- Jesus introduserer seg selv om Davidskongen som har fullstendig makt over inngangen til Guds rike.
- Oppmuntring til kristne som hadde blitt ekskludert fra synagogene: Han som er den rettmessige kongen av Davids hus anerkjenner dem som sitt eget folk.
- Delvis sitat fra Jes 22:22, hvor Elijakim erstatter Sjebna som var ansvarlig for palasset.

3:9

- Igjen kan dette henspille på jøder som anga dem til myndighetene.

3:10

- Formålet med trengslene er å prøve menneskene. Trenger ikke bety at de ikke kom til å oppleve noen vanskeligheter, snarere at de ville bli bevart gjennom denne trengselen.

3:11

- Trolig "livets seierskrans" som i 2:10, som mottas i himmelen.

3:12

- Søyler i templet: Ser framover til 7:14-15. Bilde på frelse ettersom det ikke er noe tempel i Det nye Jerusalem.
- Den som seirer får Guds navn (sin Herre), navnet på Guds by (sin destinasjon) og Jesus' nye navn (sin frelser) skrevet på seg. Alle vil vite hvem og hvor han tilhører.

3:14-22 Laodicea

3:14

- "Amen" = 2 Kor 1:20. Hele GT oppfylles i Jesus.
- "Trofaste vitne" fra 1:5
- "Opphavet": Han begynte Guds skaperverk
- Visdommen:
 - I GT og Apokryfene, går inn i Guds rolle men er forskjellig fra Gud.
 - Verken Messias, Moses eller Loven har denne rollen i jødedommen
 - I NT er det ingen tvil om at dette er Jesus (1 Kor 8:6, Joh 1:1-3, Heb 1:2f, Kol 1:15, Åp 3:14)

3:16

- Mulig det henspiller på likegyldighet, at de var tilfreds med sine materialistiske liv og kanskje var bare kristne i navnet.

3:17

- Jesus refererer til stoltheten deres etter jordskjelvet?
- De trodde tydeligvis at de hadde det bra, men i virkeligheten var de på jordet. Kanskje de ikke så lenger enn sin materielle rikdom. Deres åndelige rikdom var en katastrofe.

3:18

- Jesus setter deres verdslige rikdommer opp mot hans åndelige rikdommer, de som virkelig betyr noe.
- Jesus tilbyr ikke bare klær for deres nakenhet, men *hvite* klær.
- Han bruker byens øyesalve som et bilde på sin åndelige øyesalve. De var åndelig blinde.

3:20

- Trolig ikke den troendes individuelle dør, men menighetens dør.
- De (menigheten) hadde ikke (bord-)fellesskap med Jesus. De var koblet fra hodet. En alvorlig situasjon.
- Jesus ber hvem som helst av dem om å åpne.

3:21

- Jesus seiret i sin død og oppstandelse (5:5), hans etterfølgere seirer (12:11, 15:2), og han

vil seire med sin gjenkomst (17:14).

- Den messianske krigen er ikke bare framtid, han har allerede seiret.
- Gud og Lammet har samme trone i Åpenbaringen, og den troende inviteres til å dele den samme tronen. Litt av en ære.